

PO NAPADU FRANCOSKEGA LETALSTVA NA TUNIZIJO

Kaj počenjajo nacionalisti v Severni Afriki

Slabijo prijatelje in krepijo svoje nasprotnike - Skrb za zaklade pustinje Sahare

Najtežja naloga, s katero se ves povojni čas muči francoska država, je, kako naj zadovoljivo uredi odnose do svojih prekomorskih posestev v Severni Afriki. Dolgoletna oborožena borba proti ondodnim Arabcem je krvaveča rana, katere Francija še vedno ne more zaceliti.

V teh krajih mora vzdrževati vojsko, ki šteje pol milijona mož in stane francosko ljudstvo približno eno milijardo frankov dnevno.

Z dvema ondodnima deželama, to je z Marokom in Tunizijo, se je Francija, kot znano, pred nekaj leti poravnala, in sicer na edini način, ki je v današnji dobi mogoč:

priznala jima je samostojnost. Maroko je postal neodvisna kraljevina, ki ji vlada Mohamed V., Tunizija svobodna republika pod predsedstvom Burgibe. Nerešeno je ostalo le vprašanje Alžerije, ležeče med Tunizijo in Marokom.

Tu se krvave borbe z nezmanjšano silo nadaljujejo, ker so francoski nacionalisti mnenja, da tej deželi ne morejo za nobeno ceno priznati polne samostojnosti. Zakaj ne, ho- mo spodaj pojasnili.

Mohamed V. in Burgiba, ki sta odločna pristaša zapadnjakov in nasprotnika boljše- viške Rusije, sta se Franciji ponudila kot po- sredovalca, ker želita, da bi Francija porav- nala na miren način tudi spor z Alžirci.

kiet, ker so se tja stalno zatekali alžirski uporniki: tu so se zdravili in počivali, tu preskrbovali s hrano in novim orožjem ter zatem odhajali nemoteno spet v boj proti Francozom v Alžerijo.

Burgiba je vse to trpel, namesto da bi, kot predpisuje mednarodno pravo, upornike razorožil in spravil v zastražena taborišča. Ta- kih protizakonitih razmer Francija ni mo- gla več prenašati in zato je njeno letalstvo bilo primorano uničiti uporniško gnezdo v Sakiu.

Burgiba priznava brez oklevanja, da seda- nje stanje res ni v skladu z zakonom, toda navaja v svojo obrambo prav tehten razlog. »Ponovno«, pravi, »sem prosil Francijo, naj me oskrbi s potrebnim orožjem, da bom spo- soben izpolnjevati svoje mednarodne obvez- nosti, a sem stalno zadel ob gluha ušesa. Kdo je torej kriv, če oboroženi alžirski oddelki uhajajo čez mejo Tunizije?«

V svoji poštenosti je Burgiba obenem opo- zoril Francoze, naj ne pozabijo, da so Alžir- ci po krvi, jeziku in veri bratje Arabcev v Tuniziji. Naravno in človeško je potemtak- em, da vse prebivalstvo Tunizije razume in iz duše odobrava borbo Alžircev za svobodo in neodvisnost njihove domačije. To dejstvo bi morali v Parizu upoštevati ter biti Burgi- bi hvaležni, ker je do danes znal preprečiti, da se niso tudi tunizijski Arabci množično priključili kot prostovoljci borbi Alžircev.

In priznati je treba, da se Burgiba nahaja v zares izredno težkem položaju.

»Francosko - afriška skupnost«

Oba državnika sta namreč prepričana, da je gverilska vojna v Alžeriji neizmerno škod- ljava takisto Francozom kot Arabcem in po- vrhu še nesmiselno tratenje denarja in člo- veških življenj: Francija bi morala do danes že sama uvideti, da z orožjem ne bo mo- gla zadušiti teženj alžirskih Arabcev po svo- bodi. Če vztraja na poti nasilja, bo prej ali slej Alžerijo izgubila. Pamet in lastna korist ji torej nalagata, da se z uporniki pobota.

Burgiba in Mohamed V. predlagata, naj bi se Francija, Tunizija, Maroko in Alžerija združile v višjo enoto enakopravnih držav, v »Francosko-afriško skupnost«, ki bi bila podobna angleškemu Commonwealthu ali Britanski skupnosti narodov.

Ta ideja se je zadnji čas kljub krvavim bo- jem v Alžeriji začela čedalje bolj uveljavlja- ti, ko je preteklo soboto udarila kot strela z jasnega v svet novica, da je francosko bojno letalstvo napadlo z bombami kraj Sakiu - Sidi - Jusuf v — Tuniziji!

Škoda, ki so jo letala povzročila, je raz- vidna iz poročil samih francoskih častnikov: bombniki, prihajajoči iz Alžerije, so razdejali v Sakiu nad polovico hiš. Bom- be so treščile med poukom tudi v ljudsko šolo. Ubitih je bilo vsega 74 ljudi, med nji- mi 22 otrok in 11 žensk. Ranjeni sta 102 ose- bi, od katerih bodo mnogim morali odrezati ude. Sakiu je sedaj prazen, ker je prebival- stvo zbežalo. Na cestah zijajo do 10 metrov široke luknje.

KOGA ZADENE ODGOVORNOST?

Nenadni in brez prehodnega opozorila na civilno prebivalstvo izvršeni bombni napad na kraj, ki leži v mirni in neodvisni državi, je izzval nepopisno ogorčenje ne le v Tuni- ziji, marveč tudi v drugih deželah po svetu.

V Tuniziji sami so izbruhnile protestne

stavke, čez noč so bile prerezane vse telefon- ske zveze med francoskimi posadkami po de- želi in njihovim glavnim poveljništvom v Tu- nису in francoske vojašnice so obkoljene od orožnikov.

Burgiba je izjavil, da bo morala francoska vojska brez odloga zapustiti do zadnjega mo- ža deželo, ter je istočasno odpoklical svoje- ga diplomatskega predstavnika iz Pariza.

Francoskim letalom je prepovedano se spustiti na tla Tunizije ali z njih odleteti in francoskim ladjam je zabranjen dostop v Bi- serto. Prelom med Burgibo in pariško vlado je torej domala popoln.

Vojaško poveljništvo v sosedni Alžiriji se izgovarja, da je bilo prisiljeno napasti Sa-

Burgiba pod težkim pritiskom

On sam je po vzgoji, miselnosti in izobraz- bi prežet z zapadno demokratično omiko. Štu- diral je v Parizu in ima za ženo Francozinjo. O njem pravijo, da govori francoski skoro boljše kot arabski. Kadar trdi, da hoče osta- ti prijatelj in zvest zaveznik Francozov, mu vsakdo verjame.

Toda v Tuniziji niso vsi istega mišljenja. Za časa Burgibovega izgnanstva v tujini je nastalo v deželi gibanje, ki je za popoln od- cep od Francije ter obenem zahteva, naj se Tunizija sploh osamosvoji od zapada ter pri- druži vsearabski politiki predsednika Naser- ja. To pomeni danes, da bi se tudi Tunizija morala v zunanji politiki nasloniti na Sovjet- sko zvezo, samo da se odtrže od zasovraže- nih Francozov.

BURGIBOVA POLITIKA OGROŽENA

Zastopnik te vsearabske in protizapadnja- ške struje je Salah Ben Jusuf, veliki politič-

ni tekmeec Burgibe, ki je zbežal v tujino, od koder v sporazumu z Naserjem ruši Burgi- bov vpliv in ugled v arabskem svetu.

Ben Jusufov cilj je, da bi strmoglavil Bur- gibo ter prišel namesto njega na oblast. V tej borbi uživa podporo vsearabskih nacio- nalistov tudi v sami Tuniziji.

Burgibov položaj je potemtakem silno te- žaven. Z ene strani je prisiljen držati v last- ni deželi na uzdi nacionalistične skrajneže, da bi ne prišlo do preloma z zapadnjaki, z druge mora pa prav resno upoštevati globo- ko narodno čustvovanje tunizijskega ljud- stva. Če bi se Burgiba postavil proti narod- noosvobodilnemu gibanju alžirskih Arabcev, bi ga njegov narod zapustil in njegovi vladi bi bili dnevi šteti.

V Tuniziji bi se polastil oblasti Ben Jusuf, kar bi pomenilo očitno Naserjevo zmago.

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

ALI SE SEDAJ SESTANEJO?

Spričo vedno hujše tekme v oboroževanju, ki se vodi med Sovjetsko Rusijo in zapadom, se po svetu čuje vse odločnejša zahteva, naj se odgovorni državniki že končno sestanejo ter skušajo na miren način rešiti medsebojne spore.

Razlika med Moskvo in zapadnjaki je bila do danes v tem, da so Rusi predlagali sestanek *načelnikov vlad*, medtem ko je zlasti Amerika hotela, naj bi se najprej sestali na pogajanja *zunanji ministri*.

Sovjetska zveza je ameriški načrt odločno odbijala, ker ni marala imeti opravka z Dullesom. O njem je namreč znano, da ima pogajanja s komunistično Rusijo za izgubo časa. Ker se v Moskvi boje, da bi Dulles utegnil vsak sporazum onemogočiti, bi se radi pogajali naravnost z Eisenhowerjem.

Angleški ministrski predsednik Macmillan se je te dni postavil nekako na stran Rusov: izjavil je, da ni nasproten sestanku načelnikov vlad, le da mora biti zasedanje dobro pripravljeno.

Pod vplivom Macmillana se je sedaj vdal tudi Eisenhower ter sprejel predlog, naj bi iz razgovorov bil Dulles izločen.

NOTRANJI POLITIČNI POLOŽAJ

Stranke v Italiji se že pridno pripravljajo na bližajoče se parlamentarne volitve. Pri tem so vsi mnenja, da bo Kršč. demokracija spet najmočnejša stranka v državi.

Drugo vprašanje pa je, ali bodo demokristjani dosegli toliko glasov, da bodo imeli v parlamentu absolutno večino, kot je bilo pod De Gasperijem, ter lahko tudi sami vladali. Fanfani je mnenja, da se jim to ne bo posrečilo.

Toda tudi v primeru, da bi imeli absolutno večino, demokristjani nimajo namena *sami vladati*. V vodstvo države hočejo pritegniti še druge stranke, sicer bi nasprotniki mogli trditi, da je Italija »klerikalna« dežela, kjer ukazujejo v politiki duhovniki. Tako ljudsko mnenje bi namreč Cerkev in veri škodovalo.

V vrstah Kršč. demokracije se obravnava danes samo vprašanje, *s kom je treba sodelovati*. In tu gredo mnenja vsaksebi.

Eni sodijo, da bi demokristjani morali obnoviti zavezništvo s praviimi demokratičnimi gibanji, to je s saragatovci, republikanci

in liberalci, nikakor pa ne sodelovati z Nennijem, češ da je še zmerom preveč vezan na komuniste.

Drugi pa menijo, da je sodelovanje zlasti z liberalci škodljivo, ker ovirajo kot zastopniki kapitala socialni napredek Italije. Z Nennijem ne kaže pretrgati vnaprej vseh vezi, temveč pospeševati razvoj njegove stranke v resnično demokratično organizacijo. Tedaj bi bilo mogoče tudi z njim sodelovati. Kršč. demokracija bi se lahko naslanjala na trdno in stalno večino v parlamentu in komunisti bi bili osamljeni.

Te različne politične struje med katoličani nam šele pojasnjujejo pomen članka, ki ga je bil objavil kardinal Ottaviani proti levičarjem v Kršč. demokraciji. V katero smer bo dejansko krenila vladajoča stranka, se bo pa odločilo šele *po volitvah*.

ZDRUŽEVANJE ARABSKIH KRALJEVIN

Spojitev Egipta in Sirije v »Zedinjeno arabsko republiko« je močno vznemiril arabske vladarje na Srednjem vzhodu. Kralj Jordanije Husein je takoj predlagal, naj se v odgovor zedinijo sedaj tudi Jordanija, Irak in Saudska Arabija v višjo zvezo držav.

In res se bosta v kratkem sestala kralj Husein in iraški kralj Feisal na pogajanja v prestolnici Jordanije Amanu. Vladar Saudske Arabije Ibn Saud se pa ni še odločil za pristop. Bržkone noče pretrgati vseh vezi z Naserjem ter še poglobiti razdor v arabskem svetu.

PICCOLO IN BRUNO LÜDKKE

Il Piccolo je v sredo priobčil dolg članek o proslulem morilcu Brunu Lüdkeju, ki je v dveh desetletjih zadušil nič manj ko 80 žensk. Proti koncu beremo v listu, da je bil Lüdke pač nemoralen ter pripadal vrh tega »k manjvredni rasi (bil je slovanskega pokolenja)«.

Slovani so potemtakem *manjvredno pleme!* Alessijev Piccolo izkorišča torej celo zločinske zadeve, da v Trstu sramoti in žali slovanske sosesde. Narodno sovraštvo je pri teh ljudeh res neozdravljiva duševna bolezen.

NA JUŽNEM TIROLSKEM

Nemška manjšina v Italiji je dolgo časa zahtevala, naj bi država priznala veljavnost

RUSI O SATELITIH

Inženir Kaljutin je izjavil, da bo Rusija v tem geofizičnem letu, izstrelila še več sputnikov, opremljenih z mnogo zamotanejšimi pripravami, kot sta bila prva dva. Tako bržkone tudi satelit, ki bo med poletom lahko odvrzel proti zemlji potniško kabino ali celico, da se spusti sama na vnaprej določena mesta zemeljske krogle.

Profesor Ivor Bardin, predsednik sovjetskega odbora za mednarodno geofizično leto, je pa priznal, da čakajo Rusijo še mnogi napor, preden bo sposobna poslati v vesmirje raketo s *človeško posadko*.

izpitov, ki so jih južnotirolski visokošolci naredili na avstrijskih univerzah. Poleg tega naj bi se pri usposobljenostnih skušnjah za razne poklice smeli pred državnimi komisijami posluževati nemškega materinega jezika. Rimsko ministrstvo prosvete je pred kratkim tej zahtevi ugodilo.

Kako je s to stvarjo v naših krajih? Če bi Rim dal enako pravico Slovincem, bi voditelji tržaške odvetniške zbornice, Lega Nazionale in drugi nacionalistični nestrpneži znoreli, urednike Piccola bi pa zgrabila hojzast.

PAPEŽ POJDE V LURD

Verske svečanosti v Lurdu so pričele, kot znano, 11. februarja, višek bodo pa dosegle 17. septembra, ko bo Pij XII. prispel z letalom v sloveči romarski kraj, da osebno vodi slovesni cerkveni obhod. Izredno papežev potovanje v daljno mesto sredi Pirenejskih planin bo trajalo tja in nazaj vsega en dan. Posebno letalo na reakcijski pogon bo Pija XII. pripeljalo na cilj v dveh urah. — V tem letu bo obiskalo Lurd okrog 10 milijonov romarjev.

NE BO VOJNE

Nova svetovna vojna je postala nemogoča, že če upoštevamo, kaj pišejo o njenih posledicah znanstveniki. Ameriška učenjaka Kellog in Shafer sta izračunala, da bi ob morebitnem napadu z vodikovimi izstrelki na Združene države prišlo takoj ob življenje bržkone 50 milijonov Amerikancev. Naslednje leto bi na posledicah atomskega izžarevanja umrlo še drugih 50 milijonov, ena tretjina človeštva bi pa nosila težke bolezenske posledice vse življenje.

Ker bi v taki vojni tudi Amerika obsula z vodikovimi bombami nasprotnike, je jasno, da bi ti doživeli slično nesrečo. To bi pomenilo uničenje vsega človeštva. Kdo naj v takih pogojih začne vojno? Sami norec in diktator, ki mu ljudstvo dovoli, da dela, kar se mu zljubi.

SVETOVNA RAZSTAVA

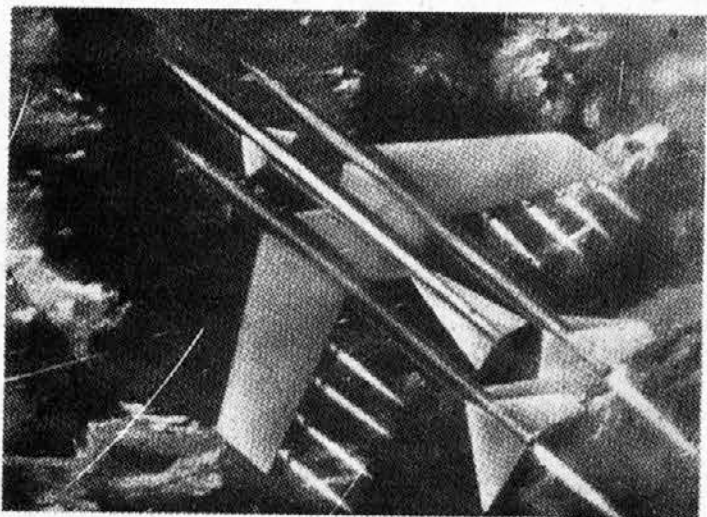
V Bruslju, prestolnici Belgije, bodo aprila odprli na prostoru 200 hektarov svetovno razstavo, ki bo trajala 6 mesecev. V središču velesejma bo mogočno, 120 metrov visoko poslopje Atomium, zgrajeno v obliki, ki jo ima atom jekla. Največji paviljon je pridržan Ameriki. Na razstavi bosta zastopani tudi Italija in Jugoslavija.

HUDA LETALSKA NESREČA

Še ena letalska žaloigra je presunila športnike vsega sveta. Prejšnji četrtek je posebno letalo, s katerim so potovali nogometaši angleške enajstorice Manchester United, takoj po vzletu pri Münchenu treščilo ob hišo in se vžgalo. Poleg 6 članov posadke je bilo na krovu še 38 potnikov, od katerih jih je 21 izgubilo življenje. Med mrtvimi je tudi 7 igralcev tega najboljšega angleškega moštva. (Glej tudi poročilo na športni strani, Ur.)

ITALIJANSKA MORNARICA

Trgovsko brodovje Italije je tik pred zadnjo vojno štel 3 milijone ton. Italija je stala na četrtem mestu med pomorskimi državami. Med vojno je pa zgubila tako rekoč vso svojo trgovinsko mornarico. Začeti je morala torej iznova. V zadnjih 10 letih ji je pa uspelo, da je več ko nadomestila izgube: v začetku tega leta je njeno brodovje doseglo že skoro 5 milijonov ton, potemtakem mnogo več kot pod Mussolinijem. — Zgradila je zlasti mnogo prevoznih ladij za nafto.

Tako naj bi bil vzletel 2. sputnik!

NOVICE

URAN IŠČEJO

Italijanski fizik Baggio je predlagal, naj država začne iskati uranovo rudo, ki leži po njegovem prepričanju na italijanski strani Mont Blanca v Savojskih Alpah. Na tem poboji je zasledil že on nekaj žil. Vrtati naj bi začeli obenem z gradnjo železniškega predora, ki bo šel skozi goro in vezal Italijo s Švico in Francijo.

Če je profesorjeva napoved resnična, bi se Italija glede urana lahko popolnoma osamosvojila od tujine ter po mili volji proizvajala atomsko silo, ki bo tako važna v gospodarstvu bodočnosti. — Številna ležišča urana so odkrili tudi v Jugoslaviji.

BIROKRACIJA

Kmet Cesare Franchetti iz Azzide pri Vidmu se je nedavno tega kar popraskal za ušesi, ko je prejel povelje, naj plača globo, ki je bila odmerjena njegovemu dedu — l. 1897. Takrat so namreč cariniki zasačili njegovega starega očeta, kako brede s tovorom tobaka na hrbtu vodo reke Idrije ob avstrijski meji. Zaradi tihotapstva so ga obsodili na globo 370 lir, kar je bila v tistih časih ogromna vsota. Preden je bil njegov priziv rešen, je pa umrl.

Od takrat so spisi ležali v predalih 60 let nerešeni. Ta birokratska počasnost je vnuhu prav prišla, kajti l. 1897 bi bila zaradi globe šla krava iz hleva, danes je pa nekam veselo odšel le borih 370 lir.

NEUMNA STAVA

V nekem dečjem zavodu v Rimu so se šolarji igrali indijske fakirje. Štirinajstletni Andrej Nicolai se je bahal, da požiranje mečev ni bogsigavedi kaka reč. Sošolci so z njim stavili, da ne zna še niti žebelj jesti. Ker ni hotel ostati v sramoti, je takoj požrl štiri

žeblje, kar bi ga bilo stalo življenje. Zdravniki so ga naposled rešili.

KRIVIČNI ZASLUŽKI

Najbolje plačani ljudje na svetu so danes kinematografski igralci. Razna, ne posebno nadarjena dekleta, ki so prišla h kinu edino zastran svoje telesne lepote, imajo kar petkrat večje dohodke kot predsednik Združenih držav.

Ava Gardner prejme recimo za vsak film 187 milijonov lir in povrh za »male izdatke« 3 milijone na teden. Andrey Hepburn je dobila za en film 220 milijonov in zraven tudi »masten tedenski priboljšek«.

Taki dobički so neupravičeni in skrajno nesocialni, če pomislimo, kako mnogi resnični umetniki in učenjaki težko preživljajo svoje družine.

OBSODBA NARODNE NESTRPNOSTI

Odbor Splošne ital. delavske zveze (CGIL) v Trstu je na zadnji seji odločno obsodil govor, ki jo vodi tukajšnji italijanski nacionalisti zoper uporabo slovensčine pred oblastmi in v javnem življenju.

Sprejeta je bila resolucija, v kateri je poudarjeno, da sta medsebojno spoštovanje in enakopravnost edini temelj, na katerem lahko sloni demokratično in mirno sožitje med Slovenci in Italijani v naših obmejnih krajih.

Kdaj se bodo oglasile k besedi druge tržaške organizacije, ki se imajo za demokratične ali celo krščanske?

MRLIČ SE VOZI

Prejšnji četrtek so ljudje na glaynih ulicah Milana kar begali od strahu. Po cesti je drvel mrtvaški avtomobil, ki je imel za krmilom šoferja Petra Rossija, čigar glava je bila sklonjena na stran. Spotoma ga je bila zadela srčna kap. Mrlič je sam sebe vozil v mrtvaškem avtomobilu, dokler ni vozilo treščilo ob zid in se ustavilo. — Reševalti seveda ni bilo več kaj.

Kaj počenjajo nacionalisti v Sev. Afriki

(Nadaljevanje s 1. strani)

Obenem bi se začel širiti vpliv Sovjetske Rusije proti zahodnim deželam Sredozemlja.

S surovim napadom na Sakiet so francoski nacionalisti torej nehote podprli Ben Jussefa, Naserja in Moskvo ter težko ogrozili vso zapadnjaško Burgibino politiko. Moža oni sami naravnost silijo v nasprotni tabor.

FRANCIJA SPET OSAMLJENA

Burgiba ima le zadoščenje, da obsoja napad na Sakiet tako rekoč vsa mednarodna javnost in tudi številni, zelo ugledni ter vodilni Francozi. Tunizijska vlada je sklenila spraviti zadevo pred Združene narode in Burgiba je lahko gotov, da si Francije niti njeni zavezniki ne bodo upali braniti. Ostala bo popolnoma osamljena.

Toda neprimerno pomembnejše kot moralno zadoščenje je za Burgibo nekaj drugega. Zanj je v prvi vrsti važno, da se pravično in dokončno reši vprašanje Alžerije, tako da bi zavladal v Severni Afriki in s tem tudi v Tuniziji resničen in trajen mir. Edino v tem bi lahko videl zmago svoje politike.

Najtežja ovira na poti sprave je v tem,

da imajo Francozi danes le skozi Alžerijo svoboden dostop do puščave Sahare, kjer so ravno v zadnjih časih odkrili neizmerna podzemna bogastva. Če se Franciji posreči, pravi nacionalisti, ta bogastva izkoristiti, bo postala spet mogočna in vodilna država, sicer bo kot veselila propadla. To je vzrok, da ne sme pod nobenim pogojem dati iz rok Alžerije.

Umovanje je v jedru pravilno, usodna napaka nacionalistov je samo ta, da se v politiki poslužujejo povsem zgrešenih sredstev. V svoji kratkovidnosti, sebičnosti in zagrizenosti si utvarjajo, da drže Alžerijo lahko priklenjeno k Franciji z nasiljem, medtem ko hočejo Arabci Severne Afrike biti na svoji zemlji svobodni ter ostati združeni s Francijo samo kot Francozom popolnoma enakovredni in enakopravni narodi.

Napad na Sakiet utegne imeti za posledico, da bodo zapadnjaki sedaj Francijo moralno in politično primorali na tako edino možno rešitev alžirskega vprašanja. V tem primeru homo lahko rekli, da kri nedolžnih otrok in žena ni bila zaman prelita v Sakietu.

V Trstu je okrog 1500 Judov

Zadnja številka tržaške revije Umana vsebuje članek Gemme Volli o tržaškem židovstvu, iz katerega povzemamo, da živi zdaj v našem mestu blizu 1500 Judov. Leta 1912 jih je bilo 7000, po prvi svetovni vojni je pa njihovo število iz neznanega vzroka padlo na 5000. Leta 1938 jih je bilo 3000, a po objavi protijudovskih fašističnih zakonov, ki so prisilili mnoge k izselitvi, se je njihovo število še bolj znižalo. Med zadnjo vojno so jih Nemci precej odvlekli v taborišča in jih zadušili s plinom. Nekaterim se je pa posrečilo zbežati v tujino ali se preseliti kam v notranjost Italije, kjer so se skrivali ali živeli pod drugim imenom. Kljub povojnemu pritoku Judov z Reke in Pulja in iz ostale Jugoslavije je danes v Trstu nad polovico manj Judov, kot jih je bilo leta 1938.

V okviru stare avstrijske monarhije so Judje uživali največ pravic. V Trst so se priseljevali največ iz vzhodne Evrope, kjer so grdo ravnali z njimi, in celo iz Grčije. Proti koncu 18. stoletja se je preselila v Trst vsa judovska kolonija iz Benetk, ker so tam izdali stroge protijudovske zakone. Leta 1891 so se pa zatele v naše mesto kar štiri petine judovskega prebivalstva z otoka Krfa, ker so tam izbruhnili protisemitski nemiri. Avstrija je vsem nudila gostoljubno zavetje in možnost gospodarskega uveljavljanja. Toda kljub temu so bili ravno tržaški Judje med najhujšimi italijanskimi iredentisti, kar Gemma Volli v svojem članku s ponosom poudarja.

Judovski izobraženci v Trstu so bili tako goreči nasprotniki Avstrije, da se še za sionistično gibanje, to je za samostojno judovsko državo niso utegnili zanimati, pravi avtor. »Judovski izobraženci in tisti, ki so se imeli za take in so hoteli spadati k tako imenovani vodilni plasti, so se držali vstran od sionističnega gibanja, ker jim je bilo mnogo bolj na srečo, da bi pomagali zaježiti slovansko (t. j. slovensko, op. ured.) napredovanje v Trstu«, piše Vollijeva.

Za vse to se jim je Italija, kot rečeno, za zadnje vojne lepo zahvalila s protijudovsko zakonodajo. Zdi se pa, da jih vse žalostne izkušnje preteklosti niso še pripravile do tega, da bi začeli realneje gledati na svet. V povojnem času srečamo namreč mnogo tržaških Judov spet v prvih vrstah tistih, ki skušajo kratiti Slovincem pravice na Tržaškem.

Da so tržaški Judje tako vneto sodelovali v italijanskem iredentističnem in nacionalističnem gibanju na Tržaškem ter sovražno nastopali proti Slovincem, si je mogoče takole razlagati: Ker so se sami čutili kot Judje za nekake tujce in se na tihem bali, da bi jih tukajšnji Italijani ne začeli gledati postrani, so se pridružili tistim, ki so imeli v mestu oblast in bogastvo. S tem da pomagajo nacionalistični vodilni plasti pobijati narodnostne in socialne težnje slovenskega prebivalstva, so menili, da se sami dvignejo od položaja preganjanega ljudstva na raven »boljše družbe«. Toda ta »boljša družba« je vendarle videla v njih samo tujce in Žide, kar se je najbolje pokazalo leta 1938.

Iz članka Vollijeve tudi zvemo, da je sinagoga v Trstu največje judovsko svetišče v Evropi. Zgradili so jo v času največjega razmaha židovstva v Trstu, to je l. 1912, in sicer v sirskega slogu.

Dopisi v Tržaškega

RIM JE RAZPRAVLJAL O TRSTU

V petek je predsednik Zoli sklical posebno sejo ministrov, ki se je udeležil tudi generalni komisar Palamara. Zoli je pozval ministre, naj predložijo načrte za gradnjo novega, tako imenovanega sedmega pomola v tržaški luki, za obnovo železniške postaje pri Sv. Andreju, za ureditev železnice Trst-Videm. Trbiž in avtomobilske ceste do Mestre. Ministri so nadalje sklenili pospešiti tudi obnovo železniške proge Trst-Benetke ter nadaljevati z deli na tako imenovani »trbiški cesti«, ki se sedaj neha pri Štivanu. Pozabili niso seveda naselja Sv. Sergeja v Žavljah, ki ga nameravajo čimprej dograditi. Obenem so poudarili, da je treba v gospodarsko obnovo vključiti predvsem begunce. Za ta javna dela bodo potrošili skoraj 100 milijard lir.

Pred sejo je Zoli sprejel tajnika tukajšnje Kršč. demokracije Belcija, ki mu je obrazložil svoj načrt za razvoj tržaškega gospodarstva.

Sklepi so našli v Trstu kaj različen odmev. Demokristjani so jih seve sprejeli z navdušenjem, opozicijske stranke pa z velikim nezadovoljstvom. Opozicija soglasno trdi, da je vlada razpravljala o mnogih delih, ki so bila odobrena že pred leti ter so že v teku, ni pa niti z besedico omenila proste cone. Vprašanje novih pomorskih zvez bo šele preučevala. Trst naj torej še nadalje živi namesto od trajnega dela in zaslužka od miloščine in podpor iz Rima!

REPENTABOR

Repentaborski občinski svet je v soboto zaključil razpravo o proračunu. Iz govorov svetovalcev je razvidna težnja, da bi se čimbolj znižali stroški in s tem zmanjšal primanjkljaj. Po živahni razpravi je bil soglasno sprejet proračun, ki izkazuje 8 milijonov in 300 tisoč lir dohodkov ter 11 milijonov in 880 tisoč stroškov. Primanjkljaj znaša torej okrog 3 in pol milijona.

Predvidevajo, da bodo letos imeli od trošarine 2 milijona 861 tisoč dohodkov, od davkov pa skupno skoraj tri milijone. Če pomislimo, da je repentaborska občina ena najmanjših v Italiji, moramo priznati, da so dohodki od trošarine zelo veliki. To pomeni, da se je v občini precej razvil tujski promet. Med izdatki so na prvem mestu plače uslužbencem, ki znašajo 2 milijona 690 tisoč lir, ter skoraj 900 tisoč prispevka Kraškemu vodovodu. Izrednih stroškov je okrog poldrugi milijon, od katerega pojde 600 tisoč za regulacijski načrt, 300 tisoč za državnozborske volitve in 570 tisoč za nove pisalne stroje.

OPČINE

Na svečnico je proseški cerkveni zbor, ki ga z večjo roko vodi tamkajšnji župnik g. Jožef Križman, priredil v naši župni cerkvi nadvse uspel koncert božičnih pesmi. Na sporedu je bilo kar 30 ljudskih in umetnih pesmi, ki jih je pevovodja tako razporedil, da je koncert predstavljal lepo zaokroženo celoto. Proseški zbor šteje 22 pevcev in po svojih glasovih ter izvežbanosti prav gotovo spada med najboljše cerkvene zbore v naših krajih. Največ zaslug pri tem ima g. Križman, ki ni samo velik ljubitelj petja in glasbe, temveč tudi nadarjen glasbenik. Za koncert si je izbral opensko cerkev, ker so tu nove orgle, na katerih je mojstrsko spremljal pe-

tje. Čeprav se je s tem nastopom g. Križman hotel po 30 letih pastirovanja na Proseku posloviti od svojih faranov, upamo in želimo, da ga bomo kljub njegovim 78 letom še večkrat videvali na čelu njegovega odličnega zbora.

V sredo prejšnjega tedna nas je nenadno za vedno zapustil 74-letni domačin Alojz Kalin, lastnik znane trgovine s sadjem in zelenjavo na Opčinah. Pokojnik ni bil znan samo kot podjeten trgovec, temveč tudi kot človek, ki se je živo zanimal za usodo svojega naroda. V mladih letih se je veliko udeleževal v takratnih političnih in prosvetnih organizacijah, po drugi vojni pa je bil vse do smrti odbornik tukajšnje Hranilnice in posojilnice.

Pogreba, ki je bil v petek, se je udeležila velika množica domačinov in mnogo pokojnikovih prijateljev iz Trsta. Domači pevci so na pokopališču zapeli nekaj pretresljivih žalostink in se tako dostojno poslovili od rajnika, ki je bil vse življenje dober in navdušen pevec ter narodno zaveden Slovenec.

Naj mirno počiva v domači slovenski zemlji. Hudo prizadeti družini naj Bog pomaga prenesti veliko žalost ter ji obenem izražamo globoko občuteno sožalje.

ZGONIK

Zgoniški občinski svet je v nedeljo sprejel resolucijo, v kateri odločno obsoja načrtno gonjo, ki jo tržaški nacionalistični prenap-

teži te dni vodijo proti dvojezičnemu uradovanju na sodiščih ter sploh proti narodnostnim pravicam Slovencev na Tržaškem. Svet najprej ugotavlja, da so manjšinske pravice predvidene v ustavi republike ter zajamčene z londonskim sporazumom, in nato poziva vlado, naj načela ustave in mednarodne sprejete obveznosti končno prične izvajati.

NABREŽINA

V nedeljo smo na domačem pokopališču položili v grob 19-letnega vaščana Franka Pertota, ki se je 30. januarja smrtno ponesrečil v Göteborgu na Švedskem. Nesrečni mladenič je pred 6 meseci zapustil rodno vas ter si šel iskat kruha na Švedsko, kjer živita njegov stric, kipar Čelo Pertot, in brat Severin. Toda kruta usoda je hotela, da je iz še nepojasnjenih vzrokov padel iz šestega nadstropja stavbe, kjer je delal, ter se ubil. Njegove smrtne ostanke so sorodniki konec prejšnjega tedna prepeljali v Nabrežino ter jih v nedeljo položili v zemljo. Pogreba se je udeležila velika množica vaščanov. Belo krsto so nosili pokojnikovi prijatelji, ob njej pa so stopala dekleta v narodnih nošah, medtem ko je godba igrala žalostinke.

Rajni Franko je bil priden in delaven fant. Pred odhodom v tujino se je tudi udeleževal v prosvetnem življenju, saj je bil pevec in član dramske družine. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu. Naj mu da Bog, ki ga je mladega poklical k sebi, večni mir in pokoj. Hudo užaloščenim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Novi davki v Nabrežini

Davčna izterjevalnica je pred dnevi začela dostavljati našim ljudem plačilne pole za leto 1958, pri čemer so s presenečenjem ugotovili, da so davki znatno večji od lanskim in da so jim vrh tega naprtili nekaj novih. Med občani je nastalo veliko razburjenje in nekateri so pričeli zlivati svojo jezo celo na občinsko upravo, češ da je ona odgovorna za nove davke.

Zaskrbljenost prebivalstva je našla odmev tudi na petkovi seji občinskega sveta. Vprašanje je sprožil dr. Janko Jež, ki je naprosil upravni odbor, naj zadevo pojasni. Navedel je primer davkoplačevalca Frančeskinar Karla iz Nabrežine, ki je za svojo hišo plačeval letno 225 lir davka, medtem ko bo moral letos odšteti kar 12 tisoč 820 lir, poleg tega pa še 25 tisoč 650 zaostankov, skupno torej 38 tisoč 470 lir. Zanimivo je, da Frančeskin živi v Argentini in da hišo upravlja njegova sestra Leopolda, ki razen majhne najemnine nima nobenega drugega dohodka in je zato vpisana v seznamu občinskih revežev.

O vprašanju je govoril zatem odbornik Drago Legiša. Pribil je, da občinska uprava nima za nove davke nobene krivde, ker jih je tudi ona vedno odločno odklanjala. Oblastva so kljub temu uvedla dopolnilni davek na zemljišča in zemljiške dohodke ter nekaterim davkoplačevalcem (v vsej občini je 79 primerov) znatno dvignila davek na poslopja. Dopolnilni davek na zemljišča in zemljiške dohodke je bil uveden z odlokom generalnega komisarja dne 9. 8. 1957. V občini je zadel 1440 posestnikov. Od njega bo

občina imela okrog 900 tisoč lir dohodkov, tržaška pokrajina pa nekaj več. Proti temu davku sta se odločno postavila tako občinski svet kot upravni odbor, a brez uspeha.

Kmetovalcem so tako letos dvignili davek na zemljišča za nekaj nad 100 odstotkov, Kdor je n. pr. lani plačeval za zemljo 10 tisoč lir, bo letos moral odšteti nekaj nad 20 tisoč. Pri davku od poslopij, je odbornik D. Legiša pripomnil, gre pa za dajatev, ki gre izključno v državno blagajno in jo odreja davčni urad v Trstu. Kako je mogel urad tako zelo zvišati davek, občinski upravi sicer ni znano, vendar se zdi, da je tako ravnal na podlagi prijave Vanoni, ki mu jo je predložil posamezni davkoplačevalec. Prijava je bila očitno napačno sestavljena, se pravi, da je izkazovala večje dohodke, kot jih poslopje dejansko nosi. Vedeti je namreč treba, da znaša ta davek 30 odstotkov prijavljenih dohodkov in da ima davčni urad pravico terjati tudi zaostanke, in sicer za 5 let nazaj.

Na koncu je občinski svet soglasno sprejel resolucijo, v kateri obžaluje, da so bili prav v dobi splošne gospodarske stiske in propadanja kmetijstva naloženi kmetovalcem novi davki, oblastva pa naproša, naj vprašanje ponovno prouče. Glede davkov na poslopja, naj finančna intendenca odredi, da se plačevanje izvrši v 18 in ne v 6 obrokih.

Svetovalec Radovič je poudaril, da nabrežinskim kmetom ni še bila poravnana škoda na zemljiščih ob obali in avtocesti. Istotako še čakajo na obljubljeni pomoč zaradi lanske zmrzali.

Dopisi iz Goriške

IZ DOBERDOBA

Iz naših dopisov je razvidno, da poleg napeljeve električne luči v Dolu naše občane i med vseh javnih vprašanj najbolj zanimata obnova doberdobskih vodovodnih naprav ter zgradnja novega vodovodnega omrežja za vse vasi v občini. Čitateljem Novega lista je znano, da sta občinska sveta v Doberdobi in Sovodnjah že pred več leti bila sklenila, priključiti se Vzhodno-furlanskemu vodovodnemu konzorciju, ker sta bila prepričana, da bosta samo tako lahko prišla do poštenih vodovodov, ki bosta oskrbela zdravo pitno vodo vsem občanom.

Poročali smo tudi, da je CAFO že zaprosil za državni prispevek za krvavo potrebne vodovode v obeh slovenskih občinah. Danes dodajamo, da se je pred dnevi mudil v Rimu predsednik Vzhodno-furlanskega vodovodnega konzorcija ter skušal natančno ugotoviti, kako se rešuje prošnja za omenjeni državni prispevek. Predsednik je v Rimu prejel zagotovilo, da bo država prispevala 135 milijonov lir za zgradnjo vodovodov v Doberdobi, Sovodnjah in Dolenjah. Žal pa nam je, da tudi danes ne moremo javnosti sporočiti, kdaj bodo obljubljeni znesek dejansko izplačali ter kdaj začeli z zgradnjo vodovodnega omrežja. Upamo pa, da bodo z gradbenimi deli pričeli že spomladi.

IZ PODGORE

Podgorci nestrpnost čakamo, da bi se rešili neprijetnega in ne zdravega smrada, ki ga v vsem našem okolju širijo strueni plini v rayon tovarni. Za sedaj prav nič ne občutimo, da bi se bil smrad zaradi novih čistilnih naprav, ki so jih že začeli postavljati, kaj zmanjšal. Tehnični napredek predilnice zahteva od podgorskega prebivalstva vsekakor težke žrtve. Zato je sveta dolžnost tovarne, da naše muke vsaj omili, če jih res ne more popolnoma odstraniti. Kar zahteva novo hiralnico med Podgoro in Ločnikom, sodimo, da je boljše s to gradnjo nekoliko počakati. Prej naj se izkaže učinek novih čistilnih naprav. Vemo, da je za mestno upravo, ki je že pred časom kupila gradbeno zemljišče, to težko, vendar se smrad širi na žalost prav v smeri proti bodoči hiralnici.

Našo javnost bo gotovo zanimala važna sprememba, ki se je dogodila zadnji čas v našem cerkvenem življenju. Gre za sv. mašo ob 10. uri, ki je bila vedno namenjena slovenskim vernikom. Ti so v Podgori že zdavnaj imeli dve maši, prvo ob 7., drugo pa ob 10. uri. Ko je pri nas župnikoval pok. g. Reščič, je poleg teh dveh maš uvedel še eno za italijanske vernike, kar odobravamo, saj je naša Cerkev katoliška, se pravi za vse narode. Mnogi slovenski verniki pa niso zadovoljni, da se je sv. maša ob 10. uri pred nekaj tedni uknila, češ da je k njej zahajalo malo ljudi. To je sicer žal res! Vzrok je deloma v tem, da k tej maši ne morejo naše matere gospodinje, ker so tedaj zaposlene pri gospodinstvu, deloma pa v tem, da so se mnogi možje in fantje navadili hoditi v mesto k popoldanski maši. Po službi božji pa gredo še v kino. Zahajanje k popoldanski maši v mestu mi podgorskim vernikom odsvetujemo, ker tam nimajo prilike, da bi slišali prelepo slovensko besedo

in pesem. Gospoda župnika zato lepo naprošamo, naj spet uvede mašo ob 10. uri za slovenske vernike. Spočetka bo bržkone res malo ljudi, a sčasoma se bo moški podgorski slovenski svet vendar nanjo privadil in število vernikov bo, kakor zatrdno pričakujemo, stalno raslo.

IZ ŠTMAVRA

Vsi Štmavrci pozdravljamo in povsem odobravamo pomembna dopisa iz Pevme in Števerjana, ki tako odločno poudarjata, da je nujno potrebno zgraditi javno tehnično obsevnem mostu. In res je malokatero javno delo tako potrebno, saj ga nujno zahteva izredno živahni promet z avtomobili, avtobusi in mnogoštevilnimi motornimi vozili. Danes so skoraj že brezvestni tisti, ki silijo vozniške iz naših Brd, da morajo ob tolikem prometu izpostavljati sebe in svojo živino pogostim nesrečam na ulicah, ki vodijo od pevskega mostu do Senenega trga. Županu dr. Bernardisu bomo Štmavrci iz dna srca hvaležni, če nas in našo živino reši muk, ki jih moramo prenašati, ko vozove vodimo do oddaljenega Senenega trga, kjer se nahaja edina javna tehnična.

IZ RUPE

Pred kratkim je obhajal 70-letnico rojstva naš dušni pastir gospod Karel Reja, ki se je rodil 7. februarja 1888. leta na Dobrovem. Po novi maši je do konca prve svetovne vojne služboval v Kobariidu. Nato je bil dušni pastir v Breginju in Ročah pri Sv. Luciji ter nazadnje v Ročinju, od koder se je l. 1947 preselil v Rupo.

Gospodu župniku čestitamo vsi župljani k 70-letnici in mu želimo obilo božjega blagoslova.

GOSPODARSTVO NA GORIŠKEM

Mesečnik trgovinske zbornice poroča v zadnji številki, da je bilo vreme v decembru zaradi nizke temperature zelo ugodno za pšenico. Tudi zdravstveno stanje živine je bilo zadovoljivo, ker je imela dovolj krme. Cene senu, živini za zakol in rejo se niso spremenile. Navadno vino se je prodajalo po približno 70 lir za liter, boljše vrste pa od 140 do 150 lir.

Za Italijo, ki je dežela vina, pa je sramotno, da se v njej pretakajo kar cele reke ponarejenega vina, ki hudo izpodkopa ceno pristnemu vinskemu pridelku. Toda vse kaže, da se ponarejevalcem bližajo hudi časi.

Italijanski listi prav sedaj pišejo, da bodo v bližnji prihodnosti ustanovili v vsaki pokrajini poseben oddelek policije, ki bo pregledovala vinske kleti in vsa vozila, natovorjena z vinom. Novi list, ki je bil že ob svoji ustanovitvi po prvi svetovni vojni zvest in odločen branitelj kmečkega dela, to pobudo iz vse duše pozdravlja in ji želi popolnega uspeha.

OSEBNI OBMEJNI PROMET

Osební obmejni promet je tudi v januarju dosegel velik razmah. Saj je mejo prekoračilo 74 tisoč 477 italijanskih in jugoslovanskih državljanov. V Italijo je prišlo 56.978 oseb, v Jugoslavijo pa jih je šlo 17.499. Po številu potnikov sta to pot na prvem mestu solkanski in šempetrski prehod.

KRATEK ODGOVORI

Nekdo se v Demokraciji pod naslovom Goriški prepilni jezi na našega goriškega dopisnika, ki ga imenuje Josephus philosophus. Najprej ugotavljamo, da Novi list ni napadel slovenskih svetovalec, ker sta glasovala za občinski proračun, pač pa le ugotovil, da ni bilo okusno, če je svetovalec dr. Sfiligoj tako osorno napadel pogodbo med mestom in Jugoslavijo o dobavi vode iz Mrzljekov. Tudi to nam ni ugajalo, da se poganja tako vneto za to, da postane Gradež najbolj privlačno svetovno kopališče, ko sedi v občinskem svetu kar 36 italijanskih svetovalec, ki gotovo znajo braniti sami italijanske koristi ter pri tem ne potrebujejo slovenske pomoči.

PUSTNO SLAVJE

Kakor se zdi, tudi letos ne bo v Gorici posebnega pustnega slavlja s sprevedom in tekmovalcem alegoričnih vozov. Nobena važna ustanova ali denarni zavod nista hotela namreč dati potrebnih sredstev za slavlje, ki veliko stane. Pustnih zabav pa kljub temu v mestu ne bo manjkalo.

KULTURNA VEČERA NA PLACUTI

V dvorani na Placuti je bil zadnje nedelje januarja kulturni večer, na katerem je dr. Škerl predaval o srbski pravoslavni Cerkvi in ustanovitelju srbskega pravoslavja sv. Savi.

Drugi kulturni večer, ki je bil predpreteklo nedeljo, je priredilo SKPD. Na njem je imel temeljito predavanje o pomenu katoliškega tiska gospod dr. Rudi Klinec. Nato je znani odlični oktet Planike zapel venček narodnih pesmi.

RODITELJSKA SESTANKA

Na svečnico in prejšnjo nedeljo sta ravnateljstvu Slovenske nižje gimnazije in Sirokovne šole sklicala starše dijakov na prvi letošnjih roditeljski sestanek. Obeh sestankov se je udeležilo zadovoljivo število staršev.

Prevažni pomen takih sestankov je udeležencem razložil ravnatelj dr. Nemec. Čim tesnejši bodo stiki staršev s šolo, ravnateljstvom in profesorji, tem večji bo tudi uspeh dijakov in dijakinj.

Nato so se starši razgovarjali s profesorji o uspehu svojih otrok v prvem letošnjem tromesečju.

SMRT KULTURNEGA DELAVCA

Pred nekaj dnevi smo zvedeli, da je 27. januarja umrl v Ameriki za kapjo znani slovenski redovnik o. Kazimir Zakrajšek. Bil mu je 80 let. Pokojnik zares zasluži, da se Novi list od njega poslovi vsaj z nekaj vrsticami, čeprav bi mu zaradi njegove kulturno-socialne dejavnosti morali posvetiti celo stran lista. Rajnik je bil vse življenje eden najbolj vnetih narodnoobrambnih delavcev in je trajno posvečal vso pozornost slovenskim manjšinam v vseh štirih državah, ki naš narod obdajajo. Poleg tega se je mnogo zanimal za naše izseljence. Dolgo let je bil tudi izredno delaven predsednik Rafaelove družbe v Ljubljani.

OBVESTILO BEGUNCEM

V torek, 18. februarja, se bo ob 9. uri delil živež beguncem, in sicer od abecedne črke A do L vključno. Ostali bodo prejeli živež v četrtek, 20. februarja, ob 15. uri.

Marijan Komjac

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Čeprav se naši ljudje mnogo selijo v tujino, se naše mesto čedalje bolj širi. Kot go-be po dežju rastejo nove ljudske hiše tako v predmestjih kot v mestu samem. A kljub temu zelo težko prideš do stanovanja. To je dokaz, da je naseljevanje v mesto večje kot izseljevanje. Ker je pri nas vedno več tujcev, je stanovanjska kriza kljub živahnemu zidanju iz dneva v dan občutnejša. Gre vse-kakor za pojav, ki ga na prvi mah ne moreš razumeti. Furlani in Slovenci morajo iskati kruha v mrzli tujini, k nam pa prihajajo ljudje iz Južne Italije in najdejo tu zasluž-ka in kruha. Na to zagonetno dejstvo smo postali pozorni tudi ob razburljivem dogod-ku, ki se je 30. januarja ponoči pripetil v našem mestu.

Kot znano, se pri nas često dovaja, da pri-de v naše mesto ali na podeželje kak juž-njak, ki nato počasi spravi k sebi tudi vse sorodnike in prijatelje. Tako je prišla k nam neka Malisenda Neglia iz Lecce in kmalu za njo so bile tu tudi tri sestre. Vse štiri so si na pošten način služile vsakdanji kruh in živele v najlepši slogi. Kmalu jih je pa spo-znal dijak Franco Spagnolo, ki je doma rav-no tako z juga, a že nekaj let živi v Čedadu. Njegovo srce se je vnelo za Malisendo in fant je dekle zasnil. Toda polagoma se je dekletova ljubezen ohladila, ker je zvedela, da je Franco v Južni Italiji zapeljal 16-letno dekle. Vendar zaljubljenec se ni pustil kar tako odgnati. Ko je 30. januarja zvečer ne-pričakovano stopil v stanovanje gospo-dine Malisende in pri njej našel novega ljubim-ca Martina Fessara, jušnjaka, ki trenutno služi vojake v Čedadu, mu je ljubosumnost

tako zamračila um, da se je besno vrgel na tekmece. Razvnel se je srdit boj med razdi-vjanim dijakom, vojakom in vsemi štirimi sestrami, ki so skušale besnega sorojaka ra-zorožiti. Spagnolo pa je kljub temu vojaka ranil v oko. Neglia Malisenda pa je iz boja odnesla kar 20 ran na glavi. Kljub pozni uri je kričanje žensk prebudilo sosede, ki so po-klicali policijo. Nevarno ranjeno dekle so odpeljali v mestno bolnico, vojaka pa v vo-jško bolnišnico. Od ljubosumnosti ponore-lega študenta je policija našla na pod-strešju njegovega stanovanja in ga odpelja-la v zapore.

V južni Italiji so taki dogodki skoro že obi-čajni, nam pa se ob njih kar ježe lasje. Kvar-no vplivajo zlasti na našo mladino, ki v pri-merih ljubosumja navadno poravna medse-bojne spore s kako krepko klofuto.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Tudi v naši občini so pred tremi tedni slo-vesno izročili 50 pokojninskih knjižic našim nad 65 let starim kmetovalcem. Med njimi je bil tudi 103 leta stari Jožef Jusič iz Kle-nja, ki ga bralci Novega lista dobro poznajo. Še vedno krepki slovenski korenini, ki si ni nikoli mislil, da bo v tako pozni starosti prejel pokojnino, želimo, da bi jo užival še mnogo let.

Pri nas je mnogo prometnih nesreč. Pred dnevi je Enzo Cenčič peljal v Klenje skupino fantov, ki so se vračali s plesa. Med vožnjo se je avto zaradi poledenele ceste pre-vrnil v globok jarek. Nobena oseba se ni hvala Bogu poškodovala, toda avto se je razbil. V jarek se je z motorjem pred kratkim zvr-

nila tudi domačinka Alojzija Kručil, poro-čena Fula. Gospa se je vračala iz Kobarida in je pri Lipi zadela ob žico, ki so jo vojaki tedaj vlečili čez cesto. Pri padcu je sicer pre-trpela več udarcev, ki pa niso nevarni za življenje. Obema ponesrečencema želimo, da bi čimprej popolnoma okrevala.

Oblastva danes opozarjamo na veliko ne-varnost, da se zvonik v Gorenjem Brnasu poruši. Ker je v zadnjem času pri nas zapad-lo precej snega, se je nevarnost še povečala. Kdo bo odgovoren za težko nesrečo, ki se lahko vsak čas pripeti? Zvonik je treba ali na novo zgraditi ali ga pa porušiti, da vsaj ne bo nesreč!

IZ ŽABNIC

Za Žabnice in vso našo dolino je v sedanji letni dobi sneg prava gospodarska potreba.

Vesele se ga zlasti naši brezposelni, ki pri-dejo tako do kosčka kruha. Zaradi snega pri-hajajo k nam tudi mnogi smučarji in na na-ših planinah prirejajo vsako nedeljo smu-čarske tekme. Od njih imamo nekaj skrom-nih dohodkov, brez katerih bi morali pozi-mi še slabše živeti, kot živimo. Naša doma-čija nudi ljubiteljem zimskega športa veli-ko lepih smučišč, na katerih se tudi domača mladina pridno vežba in uveljavlja.

Zato smo upravičeno ponosni, da se je pri tekmovalstvu najmlajših smučarjev v Sappa-di, ki je bilo predpreteklo nedeljo, na prvo mesto uvrstil naš domačin 12-letni Ivan Oit-zinger, sin žabniškega cestarja Tomaža. Fan-tek je učenec 5. razreda osnovne šole ter go-jenec slovenskega sirotišča v Gorici. Tekmo-vanje je bilo v slalomu in v teku na 1500 metrov dolgi progi. Fantu vsi rojaki iz srea čestitamo k odlični zmagi, saj dela z njo čast tudi našim smučiščem, na katerih se je tega športa naučil.

21

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

»Bolna sem, zime ne preživim več v tem mrzlem okolju«, je potožila Elizabeta mo-zu cesarju. Svetoval ji je, naj se odpelje v Meran ali na jadransko obalo. Cesarica pa je zmajala z glavo: »Ne, ven, ven, v tujino!«

Cesar je zdaj prvič zaslutil, da je spor med snaho in taščo nepremostljiv. Celo mi-nister Rechberg je vladarju svetoval, kako je treba nedaj ukreniti, da ne bo ves svet obstrmel nad družinskim sporom v hiši Habsburžanov.

Zdravniki so Elizabeto preiskali. Ugoto-vili so samo krče v vratu, sumili so pa, da je tudi kaj na pljučih. Končno so se vsi vda-li, ko si je cesarica izbrala daljni španski otok Madeiro za prvo zatočišče. Tam, kjer je večna pomlad, je upala najti miru za bol-no srce in živce bolj kot telesnega zdravlja.

Cesar je spremil ženo do Bavarske, od ko-der je sama nadaljevala pot v spremstvu dveh dvornih dam in grofa Hunyadvja. Na obali je že čakala nanjo jahta angleške kra-ljice. Grof Carvahal je pa stavil na Madeiri svojo razkošno vilo na razpolago.

Ko se je v svetu zvedela novica o cesariči-ni boleznin in da išče zdravlja v svetu, so od

vseh strani prihajali nasveti za njeno bole-zen. Ta je ponujal obliže, drugi čudežne vo-de, neki pivovar Hoff je poslal kar cel za-boj kvasu, češ da je najboljšo zdravilo za melanholijo in sušico.

Po viharji vožnji na jahti Osborne so ce-sarico slovesno sprejeli na otoku. Vsi so se čudili, da je tako roznatega obraza, ker so pri-čakovali bolnico v zadnjem stanju. Ona pa je iskala le miru. Po cele dneve je posedala na ploščadi vile strmo nad morjem in je zr-la v daljavo. Čez dober mesec je ni več za-nimala očarljiva okolica tropskega otoka. Za-čela je misliti na otroke, moža, na dom. Polna temnih misli je preživela božič in No-vo leto; v vsem blišču je videla samo preže-če sence.

Želela si je domov, a bala se je tašče Zo-fije. Nikdar ji ni pisala. Obstanke na Ma-deiri pa tudi ni več mogla prenašati.

Proti koncu aprila se je vkrcala. Ves Funchal je spremil lepo, a žalostno gospo k pristanišču. Spotoma se je ustavila v Špa-niji. Vabili so jo na dvor, ona pa je šla raje gledat bikoborbe v Seviljo.

Čez nekaj dni pa zopet dalje čez morja

valove skozi Gibraltar, mimo Balearov na-ravnost na otok Krf v Jonskem morju. Kla-sična lepota kraja, združena z milim pod-nebjem, je Elizabeto kar prevzela. Rada bi bila ostala pod lovorji in cipresami, med razvalinami grških templjev in beneških trd-njav. Križem bi rada prebrodila ves otok. In res se je živčno tudi popravila.

Franc Jožef pa ne samo kot mož, ampak tudi kot vladar ni mogel več prenašati, da se vladarica mogočne Avstrije že skoro pol leta potika po svetu kot brez doma.

Šel je za njo. S solzami sta se objela. Dvo-jica se je na povratku za nekaj dni ustavila v zlovesnem Miramaru.

Brez otrok in brez miru

Komaj je prišla na Dunaj, je že cesarico zgrabil v kremplje dvorni obrednik. Spre-jemi, uradne pojedine, obiski, pažnja na vsak gib in besedo so začele cesarico zopet utrujati.

Upala je, da bo pri lastnih otrocih našla mi-ru. Ne! Skoro odkrito so ji očitali, da je bi-la toliko časa brez njih in da se ni brigala zanje. Zato se ji tudi zdaj ni več treba tru-diti. Vzgjajali se bodo kot doslej, se pravi pod okriljem tašče. Franc Jožef pa ni znal biti predvsem mož, bil je prej sin. Kot v državnih poslih je cinal tudi zdaj med že-no in materjo.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Srečanje s Celom Pertotom

Pretekle dni je obiskal domači kraj po žalostni dolžnosti. V Göteborgu se je smrtno ponesrečil eden od dveh njegovih mladih nečakov, ki sta šla za njim na Švedsko, da bi si tam ustvarila boljše življenje, kot ga Trst zdaj obeta mlademu rodu. Prišel je na njegov pogreb, potem ko so z letalom pripeljali mrtvega mladeniča domov.

Medtem ko se je mudil v domačem kraju, smo naprosili kiparja, da nam kaj pove o svojem delu v Stockholmu in o razmerah v švedski umetnosti. Prijazno se je odzval naši prošnji, s skromnostjo in zadržanostjo, ki odlikujeta tega mladega umetnika.

Slišali smo, da je bila te dni zaključena vaša razstava v Göteborgu, kjer ste razstavljali skupaj s Spacalom. To je nedvomno lepo priznanje za vas. Kako je prišlo do razstave?

Lani je prinesla ugledna švedska umetnostna revija Konstrevy obširno poročilo o mojem delu in to je bil glavni povod, da se je galerija Konsthallen v Göteborgu, ki spada k tamkajšnjemu umetnostnemu muzeju, odločila, da lahko brezplačno priredim v njenih velikih in modernih prostorih osebno razstavo. Slo je pravzaprav za retrospektivno razstavo, ker sem moral hočeš nočeš razstaviti vse, kar sem imel, da bi vsaj delno napolnil obsejni prostor. V tem pa je bila tudi šibkost razstave, ker sem bil prisiljen prikazati poleg najboljšega tudi manj dobrane stvari, kar kritikom seveda ni ušlo.

Kako je nanoslo, da je razstavljal z vami tudi Lojze Spacal?

Nanj so postali pozorni, ko je nastopil lani v Parizu. Takrat sem bil tudi jaz tam in sem imel priložnost spoznati slikarja Vena Piona in še nekatere druge slikarje iz Slovenije, ki so se takrat mudili v Parizu. Veno Pilon je kot človek in umetnik izred-

no simpatična osebnost. Name je napravil močan vtis.

Kakšno umetniško pot ste prehodili od zadnjega našega razgovora pred dvema letoma?

Po razstavi, ki sem jo kmalu po tistem razgovoru priredil na Dunaju, sem se ves utrujen vrnil na Švedsko. Utrujen, ker sem moral sam organizirati razstave v Rimu, v Jugoslaviji in na Dunaju, se opletati s carinami, opraviti mnoge obiske, se udeleževati sprejemov itd., kar me je precej izčrpalo, tako da tudi po povratku v Stockholm nisem mogel bogve kaj delati. Potem je prišlo do upora na Madžarskem in moram vam reči, da so tisti žalostni dogodki zelo vplivali name. Morda sem tudi preobčutljiv. Madžarska žaloigra je psihološko tem bogve kaj delala, ker sem videl v Rusih Slované in ker sta švedski tisk in radio poročala o vsem tako stvarno, da sta se tragedija madžarskega ljudstva in sovjetska brezobzirnost pokazali v tem bolj kruti luči. Zapadel sem v tako potrtost, da pol leta nisem mogel skoro ničesar ustvariti. Sele ko je bil že določen dan razstave v Göteborgu, sem se vrgel kot nor na delo. Tukaj lahko vidite nekaj rezultatov.

Pokazal mi je zvezek fotografij kakih 20 kipov v raznih tehnikah. Skoro sama ženska in moška telesa, plemenita v obliki in polna vitalnosti in sproščenosti, pa tudi nekaj lepih risb, ki pa takoj izdajajo kiparja. Fotografije, ki jih je sam posnel, čudovito točno prikazujejo značilnosti površine lesa, kamna, marmorja, svinca in brona. Pri mnogih kipih je pustil ogródje iz paličic, ki so potrebne pri odlitju v bronu. Značilnost mnogih njegovih teles je tudi v tem, da imajo odlomljen kak ud ali glavo.

Zakaj se vam zdi potrebno tako okrniti kipe?

Tako me mnogi sprašujejo. Ustvarjam pač tako, kot moram, to je, kakor me sili moje doživljanje človeškega telesa. Če manjka kakemu mojemu kipu noga ali glava, pomeni, da mi te podrobnosti lika niso bile važne: hotel sem izraziti lepoto, za katero je taka podrobnost že odveč. Ne sledim nobenemu izumu, ker hočem biti predvsem zvest samemu sebi in ustvarjati tako, kot čutim. Glavno je, da je umetnik iskren. Stvar kritike pa je, da določi njegovo vrednost in njegov odnos do tega ali onega izma.

Kako ste zadovoljni z razstavo v Göteborgu?

Smatram jo za uspeh že zato, ker sem bil sploh povabljen tja. Tamkajšnja Konsthallen je namreč odlična muzejska galerija in ni lahko priti vanjo. Za uspeh pa tudi za to, ker mi je göteborgski muzej odkupil za svoje zbirke dve prijateljski, s katerim sem zdaj tam zastopan. Tudi göteborgsko umetniško društvo je odkupilo eno od razstavljenih del.

Pa kritika?

O razstavi so pisali kot o »razstavi dveh Tržačanov«, četudi smatrajo mene že za napol Šveda. V mojih kipih vidijo »spopadanje s časom«. Vendar opazijo v mojem delu predvsem sredozemsko, italijansko kiparsko izročilo, ki je Švedom tuja. Sami nimajo velike umetnostne preteklosti, zlasti ne v kiparstvu. V davniini so prihajali ustvarjati na Švedsko nemški umetniki iz Lübecka, potem je pa protestantizem skoro zadušil vse veselje do slikarstva in kiparstva. Zlasti kiparstvo je bilo namreč vedno povezano s Cerkvijo, ki ga je poživila in mu dala dejansko živeti. V protestantskih cerkvah pa ne vidite kipov.

V novejšem času se je seveda tudi na Švedskem spet pojavilo zanimanje za kiparstvo, a Švedi so bili v tem pogledu vedno usmerjeni proti Parizu in ne v sredozemski prostor. Pariški okus je prinesla s seboj že sedanja kraljevska družina Bernardottov in ga posredovala naprej. Moje kiparstvo se zdi mnogim kritikom precej drzno in čutno. Kaj takega niso vajeni videti v švedskih galerijah.

In kako ste se živeli v Stockholmu?

Lahko rečem, da sem se dobro življal. Ne skušam zavzemati kritičnega stališča do švedskih razmer, zlasti ker vidim v njih veliko pozitivnega. Švedi me zelo spominjajo na značaj Slovencev, a onih onkraj in ne nas Primorcev, ki imamo bolj sredozemski temperament. Na Slovenijo me spominja na Švedskem še marsikaj drugega, zlasti tudi odnos Švedov do arhitekture. A o tem drugič kaj več.

Včasih čutim tudi malo domotožja, čeprav imam družino in sem z njo zasidran tam gori.

Se nekaj: kako je s spomenikom pesniku Grudnu v Nabrežini?

Nič ne vem, se je nasmehnil mladi umetnik iz Nabrežine. Že davno sem jim napravil osnutek, a od tedaj ni bilo več glasu. Najbrž so pozabili na spomenik.

Rdeča kapica

Sredi prejšnjega tedna je uprizorilo Slovensko narodno gledališče v Avditoriju pravilčno igro za male in velike otroke (tudi take s sivimi lasmi) Rdečo kapico. Igro je napisal Danilo Gorinšek, zrežiral pa jo je Jožko Lukež. Uprizoritev je bila skrbno naštudivana in je navdušila gledalce ne glede na število let, ki jih nosijo na hrbtu. Med igralci je treba prav posebno pohvaliti mlado Nedo Mijot, ki je igrala Rdečo kapico. Ne motimo se, če rečemo, da bo pod skrbnim vodstvom lahko dozorela v zelo dobro igralko. Tudi vsi drugi so dobro rešili svoje vloge.

Slovensko narodno gledališče je s to igro zelo ustreglo našim otrokom in želimo le, da bi jih večkrat tako razveselilo.

I. S.

Slovar makedonskega jezika

Znanstveni zavod za makedonski jezik pri univerzi v Skopju pripravlja za tisk prvi del makedonskega slovarja, ki bo obsegal 25.000 besed. To je prvi slovar makedonskega jezika v obliki makedonsko-srbskega besednjaka, tako da bodo makedonske besede raztolmačene s srbskimi izrazi.

Delo se je precej zavleklo, ker je zelo odgovorno, saj bo ravno ta slovar uzakonil jezikovno bogastvo mladega makedonskega jezika in tudi njegove slovnične oblike. Za slovar vlada veliko zanimanje tudi v tujih slavističnih krogih.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

3 Loh mi ni šel iz spomina, ko sem hitel po skoro zapuščeni ulici, kjer je bilo nekdanje življenje. Spomnil sem se starejšega študenta nekam potuhnjenega vedenja, ki so se ga lastni tovariši v katoliškem akademskem klubu, katerega član je bil, rajši izogibali, dokler ga niso nekoč zaradi nelojalnega ravnanja do kluba izključili iz njega. Bil sem navzoč na tistem sestanku in zdaj mi je bilo spet živo pred očmi, kako je sredi splošnega molka zapuščal dvorano, mrk, z užaljenim, zakrknjenim obrazom, ne da bi se ozrl nazaj. Pozneje sem ga videl samo še kdaj od daleč in se nisem brigal zanj. Slišal pa sem o njegovem fanatizmu, s katerim je verjetno bolj izživil svoje sadistične nagone, kot služil stvari, za katero se je dozdevno postavljaj. Končno sem pozabil nanj. To srečanje v tramvaju me je neprijetno spomnilo nanj.

»Tega človeka se moram izogibati«, sem pomislil, ne da bi pravzaprav imel vzrok, da bi se ga bal, saj me verjetno osebno niti poznal ni.

Na žalost pa sem mu kmalu nato padel v roke. Zadnji dan februarja — bilo je prestopno leto — me je neki agent v civilu aretiral na ulici in odpeljal na policijo. Med potjo sem se oziral okrog, da bi pobegnil, a na ulicah je bilo preveč ljudi v uniformah, med njimi geštapovski častniki.

Na glavni policiji so me pripeljali v sobo, kjer je sedelo nekaj mladih fantov v civilu. Eden med njimi, ki je sedel za mizo, se je prešerno zibal na stolu in le nerad zavzel uradno držo.

»Kdo je?« je vprašal tistega, ki me je aretiral.

Ta je povedal ime mojega brata.

»Ne, zmotili ste se. Jaz sem njegov brat«, sem rekel.

Videti je bilo, da jim je malo nerodno, in moj spremljevalec je moral zaradi svoje nerodnosti požreti nekaj pikrih. Nekaj minut so se norčevali iz njega zaradi njegove nerodnosti, nato so govorili o drugih rečeh, jaz pa sem čakal, dokler se nisem naveličal.

»Toréj lahko grem?« sem rekel tistemu, ki se je pozibaval na stolu in mi je zdaj na pol obračal hrbet.

»Počasi«, je rekel ostro in se okrenil k meni. »Najprej te bomo malo zaslišali.«

Toda komaj se je prav pripravil, da bi se lotil zasliševanja, ko so ga nekam poklicali. Preden si je oblekel plašč, je pokazal z glavo name. »Naj počaka. Odpeljite ga dol.«

Hotel sem protestirati, a on je odšel, ne da bi me poslušal. Ostali so mi grozeče veleli, naj bom tiho, in kmalu nato sem se znašel v podzemlju policijske palače.

Bilo je pozno popoldne in v slabo razsvetljenem podzemlju je vladala taka tišina, da sem se kar začudil. Samo mlado temnolaso dekle, staro kakih šestnajst let, je pometalo hodnik in si polglasno prepevalo. Radovedno me je pogledalo.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

EVROPSKO TRŽIŠČE IN NAŠ KMET

Brez dvoma bo enotno evropsko tržišče vplivalo tudi na gospodarstvo našega kmetijstva. V splošnem bi moral biti vpliv ugoden, posebno na vinogradništvo in sadjarstvo. Drugega — razen mleka — pa naš kmetovalec že tako ne proizvaja v večji meri za trg.

Vinogradništvo

Med 6 članicami enotnega evropskega trga (Italija, Francija, Zap. Nemčija in 3 države Beneluxa) pridelata 2 članici, in sicer Francija in Italija več kot polovico vsega vina na svetu. Toda v teh državah je tudi petrošnja vina zelo visoka. Lanska pičila letina (1957) bo n. pr. komaj zadostovala za notranjo petrošnjo in za redni izvoz.

V prejšnjih časih pa se je večkrat pokazala potreba, da je država morala dovoliti znatne finančne olajšave za destilacijo odvečnih količin vina. Slabše vino so spremenili v destilat in ga uporabili kot gorivo za motorje. Z uvedbo enotnega tržišča taki ukrepi ne bodo več potrebni, saj bo izvoz vina v Nemčijo in v države Beneluxa tako velik, da bodo izginili vsi domači presežki.

Ali bo imel naš vinogradnik od tega kakšno korist? Očitno jo bo imel, ker bo svoje vino lažje prodal. Vendar se naš vinogradnik ne sme sedaj zazibati v prijetne sanje, temveč mora že danes misliti na bodoče razmere, zlasti ko zasaja nove vinograde.

Že nekaj let opažamo, da se vina naših krajev glede moči prav lahko merijo z najmočnejšimi južnimi italijanskimi, po svoji dobroti jih pa daleč prekašajo! Vina sever-

ne Italije, razen nekaterih iz Piemonta, so mnogo šibkejša in manj okusna kot naša. Lanski vinski pridelek je pri nas pokazal mnogo vin s 14 do 16 stopinj alkohola, pridelek l. 1955 celo eno s 17. 3 stopinje (Oslavje pri Gorici). Te visoke stopinje so dale predvsem sorte tokajec, pa tudi sivi pinot, malvazija in zelen. Do 14 stopinj je dosegel tudi laški rizling.

Ali so tako močna vina zaželeni? Očitno so, ker je po njih veliko povpraševanje. V gostilnah dobiš seveda prav malo takih pristnih vin. Za navadnega pivca so premočna. Primerno pitno vino naj ima 11 do 13 stopinj alkohola. Močnejša, kot recimo tokajec z več kot 14 stopinjami, niso niti dobra, če nimajo še nekoliko sladkobe. Tokajec s 16 stopinjami alkohola ali več skoraj ni piten, če je suh, to je brez sladkobe: človek ima vtis, da pije liker. — Vina z več kot 14 stopinjami so zavoljo tega samo za rezanje, za mešanje s šibkejšimi. Rezanje pa se lahko izvrši le v velikih kletih, bodisi združenih ali v kletih velikih trgovcev in ne v tistih malega vinogradnika.

Najmočnejša vina dobimo danes pri nas od sorte tokajec, ki poleg tega tudi obilno rodi. Tokajec ima pa tudi svoje senčne strani: jeseni nerad popolnoma povre in se nerad učisti ali izbistri. Nadaljnja njegova hiba je, da ni vino za staranje, tako kot nista rebula in kraški teran. Gre za vina, ki morajo biti porabljena do prihodnje letine.

Trenutno in najbrž še nekaj let se bo pa tokajec pri nas kljub svojim hibam dobro vnovčeval. A kaj bo v bodoče? Zavedati se namreč moramo, da v vsej Benečiji (pokra-

jine Benetke, Vicenza, Treviso, Videm in Gorica) skoraj ne sadijo drugih sort kot tokajec. Tega pa ne bomo mogli izvažati v Nemčijo in v države Beneluxa, kjer ljubi jo bistra, zmerno močna (11-12 stopinj) vina in taka z nekoliko višjim odstotkom kisline, ki se dajo starati ter pozneje dobe posebno prijeten vonj ali aromo.

Zato ne kaže, da bi naši ljudje pri večjih novih nasadih s tokajcem pretiravali, temveč naj upoštevajo tudi druge sorte, ki obilno rode in dajo vina z boljšimi lastnostmi, kot jih ima tokajec. Jasno je vsekakor, da ne smemo več saditi manjvrednih vrst, kot so klarna meja, pika, glere in podobne; opustiti moramo tudi sajenje zelene rebule ali grganje. Tudi rumena rebula bo kmalu izgubila svoj pomen.

Enotno evropsko tržišče bo sicer začelo v celoti poslovati komaj za 12 do 15 let, kar je v gotovih ozirih dolga doba. Ni pa dolga, ko gre za vinograde, kjer kmetovalec želi, da trte dosežejo tudi starostno dobo 50 let.

Sadjarstvo

Iz naših krajev izvažajo že precej sadja, a še več ga bodo lahko, ko bo začelo poslovati enotno evropsko tržišče. Smo pač v zemljepisno ugodni legi.

Naši kraji bodo lahko zalagali enotno evropsko tržišče predvsem s 4 vrstami sadja, in sicer s češnjami, marelicami, hruškami in breskvami. Na jabolka ni mogoče misliti, ker bosta na tem področju gospodovali s svojo ogromno proizvodnjo Emilija in pa Južna Tirolska.

Radi češnjeve muhe je danes izvoz češenj iz naših krajev precej manjši, kot je bil pred prvo svetovno vojno in tudi še pred drugo. Muho lahko zatremo s sredstvom Rogor, s katerim škropimo v dobi, ko se začne (Nadaljevanje na 10. strani)

TONI SAILER NA ZLATEM PRESTOLU

V nedeljo so se po strmih smučiščih v Badgasteinu zadnjič pomerili najboljši smučarji na svetu. Več kot 60-tisočglava množica je burno pozdravila zmago neprekosljivega mojstra belih stez Tonia Sailerja; 23-letni Avstrijec si je tudi letos priboril kar tri zlate kolajne in tako ponovno potrdil, da je res najboljši smučar na svetu. Sailer je vozil s toliko naglico, da je naravnost preskakoval vzbokline, ki jih je srečeval na poti. Na najnevarnejših zavojih ni zaviral, temveč kot blisk švigal mimo vratec. Vozil je s povprečno hitrostjo 85 km na uro, kar pomeni, da je na določenih mestih dosegel blazno hitrost 110 km na uro. Avstrijec se je zato zasluženo uvrstil na prvo mesto tako v veleslalomu in smuku kot v alpski kombinaciji; spodletelo mu je (osvojil je sicer drugo mesto) le v slalomu, kjer ga je prehitel mladi Josl Rieder. Slalom je za Rieder-

KOT V TORINU

Vest o tragični nesreči, ki je na letališču v Monakovem doletela angleško nogometno enajstovico Manchester United, je globoko presunila vse športnike. Pretresla je zlasti Beograjčane, ki so zadnji imeli priliko videti odlično enajstovico.

Manchester United sodi med najboljše evropske enajstovice, saj je po vojni trikrat (leta 1952, 1956 in 1957) osvojila naslov angleškega prvaka, enkrat (1948) pa angleški pokal. Vsi nogometaši so zelo mladi in so povečini izšli iz šole strokovnjaka Matta Busbyja. Pri nesreči so našli smrt tile igralci: Byrne, Whelan, Jones, Taylor, Colman, Bent in Pegg. Od 17 igralcev, ki so bili na letalu, jih je 11 že igralo v angleški oziroma britanskih reprezentancah. Smrt 7 nogometašev predstavlja nanadomestljivo izgubo za ves britanski nogomet. Naj še omenimo, da je Crvena zvezda predlagala, naj bi Manchester proglasili za častnega prvaka nogometnega pokala Evrope za leto 1958.

Sportni pregled

ja edina disciplina, v kateri lahko upa na zmago, in zato je strme krivulje prevozil kot nikdar prej. Znano je, da slalom zahteva od smučarja tehniko, železne živce, bliskovit refleks, okretnost in inteligenco, medtem ko pridejo v smuku do izraza hitrost, moč in teža.

Zaman so domačini upali, da bo Anderl Molterer osvojil svetovni naslov v slalomu. Ta je tudi tokrat kot na drugih pomembnih tekmovanjih razočaral. Čeprav so Avstrijci osvojili 4 zlate in 3 srebrne kolajne, niso dosegli uspehov, ki so jih obetali. V slalomu je malo manjkalo, da bi naslov prvaka šel po zaslugi vitkega Chiharuja Igaye na Japonsko. Igayo že nekaj let prištevajo k najboljšim smučarjem na svetu in bi zato njegova zmaga ne predstavljala presenečenja. Posebno odobravanje je žel tudi Amerikanec Bud Werner, ki je znan po svoji divji vožnji in želji, da vsaj enkrat premaga Sailerja v smuku.

Ceprav so Avstrijci še vedno neprekosljivi v alpskih disciplinah, so tudi smučarji drugih dežel precej napredovali in marsikateri skuša že poseči v borbo za prvo mesto. Dobro so se izkazali Švicarji Staub, Mathys in Forrer ter Francozi Bozon, ki se je resno poškodoval, Bonlieu, Duvillard in Vuarret. Italijani proti pričakovanju niso dosegli vidnih uspehov. Najboljši med njimi je bil Paride Millanti. Jugoslovani so nas močno razočarali. Vse kaže, da niso bili pripravljeni, ker se zaradi pomanjkanja snega niso dovolj vadili.

Avstrijke doma niso imele sreče in so doživele neuspeh kot v Cortini. Avstrijci so zaman upali, da bodo njihove junakinje imele vodilno vlogo v tekmovanju za svetovno prvenstvo. Slabi izidi Putzi Frandlove in Hilde Hofherrjeve so uničili njihove upe. Na površje so proti pričakovanju prodrla Nor-

vežanke, ki se odlikujejo po tehnično dovršeni vožnji in neverjetnem pogumu. Mlada Norvežanka Björnbacken je v slalomu premagala vse nasprotnice in tako osvojila zlato kolajno. Najuspešnejša je bila Kanadčanka Lucille Wheeler, ki se je v Badgasteinu uvrstila na prvo mesto tako v smuku kot v veleslalomu. Zmagovalka, ki je izredno borbena, je vozila zelo tvegano, toda nevarno mesto je zaradi svoje velike izkušenosti vedno srečno prevozila. Poleg sorojakinje, 18-letne Waserjeve, ki dobro obeta, se je častno izkazala tudi Švicarka Frida Dänzer. Izrazito pogumni način vožnje in velika borbena sta ji zagotovila prvo mesto v alpski kombinaciji. Italijanke so dokazale, da imajo mnogo obetajočih naraščaj. Največje odkritje sta mladi in zato še nepoznani Italijanki Schir in Riva. Najboljši izid Jugoslavije je 14. mesto Slavice Župančičeve v alpski kombinaciji.

NOVI SVETOVNI PRVAKI

MOSKI — Smuk: Sailer (Avstrija); slalom: Rieder (Avstrija); veleslalom: Sailer (Avstrija); alpska kombinacija: Sailer (Avstrija). ZENSKE — Smuk: Wheeler (Kanada); slalom: Björnbacken (Norveška); veleslalom: Wheeler (Kanada); alpska kombinacija: Dänzer (Švica).

KOCKA JE PADLA

V soboto so v Stockholmu izžrebali nogometna moštva, ki naj tvorijo štiri skupine finalnega turnirja. Posamezne skupine so tako sestavljene. A: Argentina, Zah. Nemčija, Sev. Irska in Češka; B: Paragvaj, Francija, Škotska in Jugoslavija; C: Mehika, Švedska, Wales in Madžarska; D: Brazilija, Avstrija, Anglija in Rusija.

Jugoslavija je torej imela pri žrebanju precej sreče in ji je dana možnost, da se uvrsti med najboljše ekipe na svetu. »Plavi« se bodo 8. junija pomerili s Škotsko, 11. junija s Francijo in 15. s Paragvajem. Najtežja skupina je nedvomno zadnja, kjer so se znašli kar štirje resni favoriti za naslov svetovnega prvaka.

11

Za
naše

n a i m l a i s e

Z i m s k o

v e s e l j e

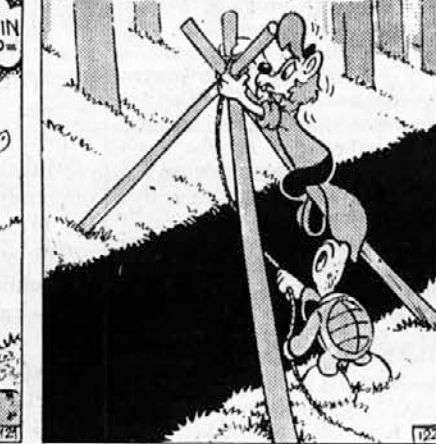
KMALU NATO JE V DEŽELO
PRIŠLA POMLAD
ČAS JE,
DA SE SPUSTIVA V PREPAD IN
POIŠČEVA LAKOTNIKOVO TRU-
PO, MISLIM, DA SI ZASLUŽI
DOSTOJEN
POGREB.

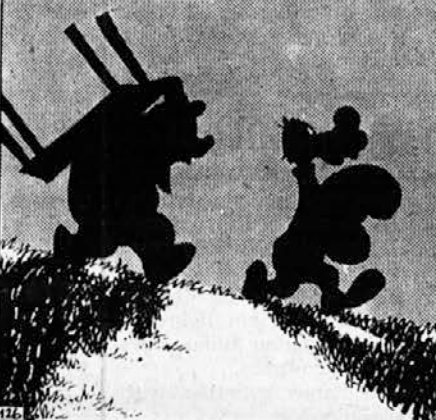
HM, ZDAJ IMAM LEPO PRI-
LOŽNOST, DA NADALŽUJEM
VESELOIGRO. NE SMEM JU
RAZOČARATI... AHA, ŽE
VEM, MEDVEDA POPRO-
SIM ZA POMOČ.

IN RES... PRIČELA STA POSTAVIJATI
ŠKRIPEČ NAD PREPADOM...

VSO NOČ STA LAKOTNIK IN MEDVED
BRUNDO NEKAJ TOVORILA IN SPUŠČALA
PO VRVI V PREPAD.

IZZA BLIŽNJE SMREKE PA JU
JE OPAZOVAL... LAKOTNIK...

TAKO! VSE JE PRIPRAVLJENO. ŠE
SLEDJOVE ZABRISEM, POTEM PA
KAR LAHKO PRIDETA... JAZ GI
BOM BURKO SEVEDA IZ GR-
MOVJA OGLEDAL, HE, HE, HE!

DANEŽ SE NE MOREVA SPUSTITI,
MRAČI SE JE, ZJUTRAJ GA IZVLE-
ČEVA!

KOMAJ SE JE KOGMATINEC SVRIL,
ŽE STA SE POJAVILA ZVITOREPEC
IN TRDONJA...

TRDONJA JE IZGINIL V GLOBINI.
NE ZAVIDAM MU... NE MORE MU
BITI PRIJETNO PRI SRCU... F3,
KAZ POMENI TO? NITI DO DNA
NI PRIŠEL PA MI ŽE DAZE
ZNAJ, NAZ GA
DVIGNEM!...

IZVLEKEL JE TRDONJO...

KAZ TI JE?
ČEMU GI SE
VRNIL?

G-GP-GPODAŽ JE
I-L-LAKOTNIK!!

SEVEDA JE SPODAŽ!! GI MORDA
PRICA KOVAL, DA GA NE BOŽ! ČE
SI GA NAŠEL, BI GA PRIVEŽAL NA
VRV IN JAZ BI GA IZVLEKEL, NE
PA...

F-T-TODA
ON JE ŽIV!

ŽIV? TRDONJA, ŽAL MI JE ZATE,
TODA BOJIM SE, DA SE TI BLE-
DE! DAZ ODVEŽI SE, GREM JAZ
DOL, ČE GI SE TI
PODELAJ V
HLAČE!

R-RES JE
ŽIV! GLASAL
SEM GA
SMRČATI!!

Rumena kača - vladař sveta

20

E. Wallace - R. B.

»Se razume,« je skoraj surovo odgovoril. »Povedati Vam pa hočem, da še nisem bil nikoli zaljubljen. Ustvaril sem si ideal ženske... in tista, ki se mu najbolj približuje, ste Vi, Ivanka! To je res. Nikakor pa ne mislim še poljubljati tal, po katerih hodite...«

Medtem ko je govoril, so se mu sinje oči tako prijazno bleščale, da mu ni mogla jezno odgovoriti; zato je raje molčala.

»Danes je torek, kaj ne?« je nadaljeval s spremenjenim glasom. »S spregledi se lahko poročiva že v petek; Vam je prav? Če Vam ni petek pregrd dan,« se je smejal.

»Do petka je tri dni,« se je preplašila. »Se Vam zdi predolgo? Toda dogodki se prehitvejajo, ne moreva čakati.«

Vzel je klobuk z mize: »Torej ob desetih?« Prikimala je.

»Saj Vas ne bo strah?«

»Kadar bom imela strah pred Vami, Vam bom že povedala,« se je ljubko nasmejala.

»Ah, punčka, mene se ni treba bati,« je mirno odvrnil. »Mislim sem na nekoga drugega...«

»Na Fing-Hoja?«

Prijel jo je za roko in jo je prijateljsko stisnil. »Saj uganesh vse! Prav, Ivanka. Lahko noč!« Ostala je na pragu in zrla za njim do vrtnih vrat. Sama ni vedela čemu, a čutila je, da jo nekaj duši v grlu. Najraje bi jokala.

Obrnila se je, da se vrne, pa je butnila ob obe sestrični, ki sta se vzeli bogznaj odkod. Vprašanja so kar padala: »Kaj ti je rekel? Povej!« Letty jo je zgrabila za roko in tresla.

»Mu nisi povedala, a?« je vreščala Mabel in jo srepo gledala. »Pazi se; če si mu zblebetala, kar smo malo prej govorili, pazi!« Ivanka jo je zmedeno pogledala.

»O čem smo govorili? Saj se ne spominjam več.«

»Oh, Mabel se je pa bala, da si mu vse ponovila. Toda jaz sem vedela, da nisi tega zmožna!«

»Da, da! Zdaj se spominjam. Pravili sta, da se hočeta z njim poročiti. Nikar se ne bojšta! Imela sva drugo po glavi. Kar začudita se! Govoril mi je o dnevu poroke. V petek se bova poročila.«

»Moj Bog!« je zarjula Mabel, kot da bi jo kdo s kladivom po temenu.

Nesrečna Mabel! V preveliki ljubezni do bližnjega se je hotela žrtvovati za družino in vzeti tistega umazanega Lynna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. februarja, nedelja: Julijan
 17. februarja, ponedeljek: Donat
 18. februarja, torek: Pust, Smilijan
 19. februarja, sredo: Pepelnica, Rado
 20. februarja, četrtek: Leon
 21. februarja, petek: Marcel
 22. februarja, sobota: Peter

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 12. februarja 1958 si dobil oz. dal za:
 ameriški dolar 623—627 lir
 avstrijski šiling 23,50—24,25 lir
 100 dinarjev 80—85 lir
 100 francoskih frankov 127—132 lir
 funt šterling 1620—1690 lir
 nemško marko 146—148 lir
 pesos 13—15 lir
 švicarski frank 145,50—147 lir
 zlato 707—710 lir
 napoleon 4775—4900 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 16. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Victorieu Sardou: »Meščani iz Pontarcyja«, komedija v 5 dej. Igrajo člani RO; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 17. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Predavanje: »Življenje pri Laponcih«; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet; 2. »Starost sestavnih delov vesoljstva«; 20.30 Gotovac: »Ero iz onega sveta«, opera v 3 dej. V prvem odmoru: (21.20) Sodobna književnost in umetnost: Martin Buber: »Dogodivščine Arabbi Nachmana — Gog in Magog« (ocena F. Jeza). V drugem odmoru: (22.10) Raztreseno cvetje lirike: 6. »Pesmi molitve«, ureja prof. V. Beličič.

Torek, 18. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Eugene Labiche: »Florentinski slavniki«, komedija v 5 dej. Igrajo člani RO.

Sreda, 19. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Žena in dom, obzornik za ženski svet; 19.15 Šola in vzgoja: Dr. A. Kacin: Vzgojne misli v spisih Fr. Levstika; 20.30 Zbor slovenske filharmonije; 21.00 Henrik Ibsen: »Stavbenik Solness«, drama v 3 dej. Igrajo člani RO.

Četrtek, 20. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Predavanje: »Lov, moda in živali«; 18.30 Širimo obzorja: prof. T. Penko: Znamke govore: 4. »Zemljevidi na znamkah«; 19.15 Radijska univerza: Tečaj o lokalnih samoupravah — Občina in pokrajina: 3. »Občina kot javna pravna oseba«; 21.00 Postna predavanja: Dr. L. Skerl: 1. »Ljubezen in pravičnost — socialne kreposti ali čednosti«; 22.00 Ilustrirano predavanje: Zgodbe o pomorskih nesrečah: 2. »Potop ladje San Bento«.

Petek, 21. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Življenja in usode: »John Williamson, najbogatejši samec sveta«; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija — Pekel. 5. oddaja. Tretji spev (dr. A. Gradnik — dr. J. Jež).

Sobota, 22. februarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Predavanje: »Moderna Španija — velika žitnica«; 16.00 Radijska univerza: Kako so živeli stari Grki: 3. »Življenje v pristanišču pri starih Grkih«; 17.00 Koncert sopranistke Ileana Bratuzeve, pri klavirju Damjana Bratuzeva; 18.00 Oddaja za najmlajše: S. Martelanc: »Mizarček svedrček«, Igrajo člani RO; 18.50 Sekstet Borut Lesjak; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 Dramatizirana zgodba: Jules Verne — Dušan Pertot: Matija Sandorf, tržaški upornik: 4. del: »Izdajalcem na sledi«. Igrajo člani RO.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 429: Spadam med male posestnike; živim skupno z materjo. Ali bo mati deležna starostne kmečke pokojnine, če nisem član Kmečke bolniške blagajne?

Odgovor: Ne! Ker se niste vpisali v Kmečko bolniško blagajno, ste se odpovedali vsem dobrotam kmečkega zavarovanja. To pa še vedno lahko popravite, če obdelujete vsaj 2 njivi zemljišča.

Vprašanje št. 430: Koliko članov kolonske družine lahko dobi kmečko pokojnino?

Odgovor: To je odvisno od števila delovnih dni, ki jih posestvo zahteva za redno obdelovanje. Družinski načelnik (capofamiglia), ki je lahko tudi ženska, dobi kmečko pokojnino, ne glede na število potrebnih delovnih dni. Drugi član družine je deležen pokojnine, če je potrebnih 260 delovnih dni, to je 156 dni za družinskega načelnika in 104 dni za drugega. Nadaljnji 104 dnevi so potrebni za vsakega nadaljnjege člana. Te določbe ne veljajo samo za kolone-spolovinarje, temveč tudi za samostojne kmetovalce. (Za podrobna pojasnila naj se prizadeti obrnejo na kmečke sindikalne organizacije).

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

EVROPSKO TRŽIŠČE IN NAŠ KMET

(Nadaljevanje z 8. strani)

nja barva češenj spreminjati iz zelene v blede. Verjetno je, da se bodo sadjarji oprijeli tega škropljenja in da bo zato naš izvoz zopet vzcvetel.

Marelice imajo pri nas že nekaj let precej zadovoljive cene in jih je za trg premalo. Od hrušk bodo za večji izvoz na sever prišle v poštev predvsem letne hruške, take, ki dozoriijo od julija do srede septembra in med katerimi so najvažnejše »coscia«, družina vrtolanjk (William) in klapovka.

Izvoz breskev iz naših krajev je že dobrih 30 let, to je od časa, ko so bili urejeni sklenjeni nasadi, zelo dober. Trgovina se bo še lahko povečala, ker so naše breskve mnogo okusnejše, kot tiste iz Emilije ali drugih pokrajin Padske ravnine. Novi nasadi so zastran tega na mestu, sorte pa morajo ustrezati okusu časa. To je pri breskvah izvedljivo, ker poštanjejo nasadi donosni že v tretjem letu.

Sadjarstvo naših krajev ima zatoj lep budočnost.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALISCE V TRSTU**RDEČA KAPICA**

vabi

NA OTROŠKO PUSTNO RAJANJE

v nedeljo, 16. februarja, v dvorani na stadionu
 »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7. Pričetek ob 15.30

Maske zaželeno!

Zagotovljene nagrade za najlepše maske.

Igra orkester »Veseli veter«

Zvečer ob 20. uri v isti dvorani

VESELO PUSTNO RAJANJE

Vabi članstvo SNG

GLASBENA MATICA IN DRUŠTVO SLOVENSKIH SREDNJESOLCEV

vljudno vabita na

PUSTNI PLES

v torek, 18. februarja, ob 21. uri na stadionu

»Prvi maj«

Igral bo orkester solistov zabavnega orkestra

Radia Ljubljane (B. Adamič)

Vabila in rezerviranje miz od sobote, 15. t. m.,
 dalje v Tržaški knjigarni in eno uro pred pričetkom pri blagajni dvorane.

XVII.

Ob šestih je prišel šofer po obe dekleti. Ivanka jima je pomagala v avto, da nista pomečkali elegantne in zračne večerne obleke. Ko sta se odpeljali, je zaprla vrata z globokim vzdihom.

Povečerjala je sama. Nato je vzela v roke pletivo in je nemirno pričakovala zaročenca.

Šaljivi način, s katerim je mladenič govoril o njuni zaroki in poroki, ji ni bil všeč. Njegov prijateljski, a mrzli nastop brez vsake nežnosti jo je začel vznemirjati. Poroka brez ljubezni jo je plašila. Kakšno bo njuno zakonsko življenje spričo take mrzlosti?

Nekaj minut pred deseto je previdno odšla po stopnicah in je za palec odrinila večna vrata. Po stezi je že slišala hitre korake. Zaklenila je vrata in šla naproti Lynnu.

Snop luči jo je objel; čez sekundo je svetloba ugasnila.

»Oprostite, Ivanka!« je prosil Clifford. »Prisegel bi, da ste Vi, a moral sem se prepričati.«

»Kdo drugi pa naj bi bil ob tej uri?« je vprašala in se pomaknila v temo.

»Nič se ne ve,« je rekel in jo kot star prijatelj prijel pod pazduho. »Veste, po naravi sem nezaupen. Če Vam je prav, hodiva po sredi ceste... Se kaj bojite?«

»Jaz? Niti malo. Sicer pa kroži tudi policija tod okoli.«

Zasmejal se je potihoma.

»Sedaj kreniva na desno,« je dejal. Ivanka je opazila pot, ki je vodila proti njegovi vili v gozdu. Prej zanemarjena gozdna steza je postala v nekaj dneh lep drevored. Pred vilo je stal svetilnik.

»Poglejte,« je opozoril Clifford, ko sta šla mimo. »Tisoč sveč! Hudobneži ljubijo temo...«

Hipoma se je ustavil in jo prijel za roke.

»Pri enem zadnjih razgovorov sem rekel, da ima morda Štefan North resne razloge za Vašo poroko z menoj... Vi pa mi niste odgovorili ne da ne ne. Danes sem zvedel, kakšen je vzrok. Vaš brat je postal žrtev avtomobilske nesreče, ko je zbežal z blagajno družbe North & Comp.«

»Da«, je vzdihnilo dekle in sklonilo glavo.

»Ah, to je bilo!« je vzkliknil z olajšanjem.

»Ne vem, zakaj mu tako ugaja?« si je mislilo dekle, a ni nič zinilo.

»Da, razumem prav dobro,« je nadaljeval Lynne. »Običajna zgodba. Z vsem, kar sem storil zate, me nočeš kot strica uboga... Brez tiste nesreče bi torej dobil kosarico? Dobro, da vem!«

»Tisti Vaš prijatelj je prišel?« je vprašala Ivanka, da bi menjala pogovor.

»Da; pred eno uro, tisti tepec!«

»Lepo ga imenujete!«

»Psst«, je Clifford siknil in jo prijel za roko.

Nato je previdno stopil proti smrekam. S plahim pogledom je gledala za njim, ko je tiho hodil po iverju v medlem luninem sonju. Ko ji je zginil izpred oči, jo je popadla mrzla groza, da so ji kolena klecala in jo je dušilo v grlu. Čez nekaj trenutkov se je spet izvil iz teme, nekaj korakov stran od nje.

(Dalje)